RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS BROTTSPÅFÖLJDSMYNDIGHETEN

LAUSUNTO

24.9.2018

Lakivaliokunta

Asiantuntijalausunto ns. Minivakavasta: HE 119/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+119/2018

Pidän lakiesitystä hyvänä ja erittäin tarpeellisena. Tämän lakiesityksen myötä taataan arvioinnissa tarvittavien terveys- ja potilas- (mielentilatutkimus) tietojen saanti. Tällä hetkellä arvioinnissa ollaan vangilta mahdollisesti saatavan kirjallisen luvan varassa. Tämän lakiesityksen myötä kuntouttavien toimien suuntaaminen tarkentuu ja toteuttaminen mahdollistuu. Arviointeja tullaan tekemään enemmän ja resurssit turvataan sekä laadukkaaseen arviointiin että kuntouttavien toimien toteuttamiseen. Tämän lakiesityksen myötä kohderyhmää voidaan laajemmin riskiarvion mukaisesti määrätä valvontaan ja näin Rikosseuraamuslaitos (Rise) on osaamisellaan ja ammattitaidollaan vahvasti tukena vankien haastavassa ja riskialttiissa vapautumisen nivelvaiheessa.

Rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttaminen ja rikollisesta käyttäytymisestä irrottautumisen tukeminen on lakisääteisenä tehtävänä vain Rikosseuraamuslaitoksella, jolla on tähän vaativaan tehtävään erityisosaamista. Sosiaalityötä kunnissa tehdään sosiaalityön viitekehyksestä. Risen ja kuntien aikuissosiaalityön tulisikin tehdä syvempää yhteistyötä riseosaamisen laajentamiseksi yhteiskunnassa. Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskus järjestää henkilöstölleen rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavan osaamisen (erilaisten toiminta- ja päihdeohjelmien ohjaajakoulutukset) täydennyskoulutusta säännöllisesti. Näiden koulutusten mahdollistaminen myös kuntapuolen (sotepuolen) osaajille laajentaisi aikuissosiaalityön viitekehystä desistanssin (rikollisuudesta irrottautuminen) ymmärrykseen ja vaikuttaisi yhteiskunnan turvallisuutta lisäävästi.

Ns. Minivakava -lakiesitys on tarpeellinen, koska vankeuslaki yhdenvertaistaa ehkä liiaksi rangaistusajan arviointi-, suunnitelma- ja vapauttamisprosesseja. On tärkeää yhteiskunnan turvallisuuden näkökulmasta tunnustaa/tunnistaa tämä kohderyhmä ja sen vakavat riskit sekä suunnata tarpeenmukaisia kuntouttavia ja tukevia toimia riskien pienentämiseksi/hallitsemiseksi. On hyvä, että asiaan kiinnitetään tällä hallituksen esityksellä huomiota; luodaan uudet arvioinnin ja valvonnan toimintamallit, turvataan riittävät resurssit ja taataan oikeus tarvittavan tiedon saantiin.

On huomattava, että Rise on sopeuttanut julkisen talouden vaikeassa tilanteessa omaa toimintaansa ja on toteuttanut vaikuttavuus- ja tuottavuusohjelman sekä sopeuttamissuunnitelman aikataulun mukaisesti. Tämän vuoksi Rise on joutunut säästämään 500 henkilötyövuotta viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tämä on väistämättä vaikeuttanut vankila-aikaisen toiminnan laadukasta toteuttamista.

Ihmisen arviointi on vaativaa työtä ja arviointikeskuksiin tarvitaan psykologiosaamista. Hallituksen esityksessä esitetään kuutta lisävirkaa arviointikeskuksiin. Näiden virkojen tulisi olla vaativuus- ja palkkatasoltaan sellaisia, että Rise voi rekrytoida psykologeja, joita ei tällä hetkellä työskentele arviointikeskuksissa. Vankiloissa tulee kohdentaa henkilötyövuosia tämän kohderyhmän ohjelma- ja yksilötyöhön. Tämän kohderyhmän riseasiakkuus jatkuu ehdonalaisen vapauden jälkeenkin rangaistusajan päättymiseen saakka. On hyvä, että tämä aika on jatkossa mahdollista hyödyntää aikaisempaa useammalle vapautuvalle kohdentamalla heille valvonnan aikaista risetukea ja myös

Satakunnan vankilan Huittisten osasto
Toivarintie 581, 32700 HUITTINEN
Postiosoite: Toivarintie 581, 32700 HUITTINEN
Puh. 029 56 84300 Telekopio: 029 56 84302
Sähköpostiosoite: satakunta.vankila@om.fi

Satakunda fängelse Huittinen
Toivarintie 581, 32700 HUITTINEN
Postadress: Toivarintie 581, 32700 HVITTIS
Tel. 029 56 84300 Fax: 029 56 84302
Email: satakunta.vankila@om.fi

valvontaan liittyvät sanktiot ovat käytettävissä. Valvonnan aikana on mahdollista syventää/vahvistaa vankilan ohjelma- ja yksilötyössä syntynyttä uutta ajattelua ja kiinnittää vapautuvaa palveluohjauksella ja verkostoyhteistyöllä tiiviimmin/tukevammin yhteiskuntaan.

Omaehtoisen muutoksen ohjelma on vakavan väkivaltarikoshistorian omaaville vangeille suunnattu pitkäkestoinen (n. 8 kk), ryhmämuotoinen kuntoutusohjelma. OMA-ohjelmassa syvennytään aluksi tunnistamaan omaa ajattelua, tunteita ja arvoja. Riski- ja ajatusraportteja tekemällä kuvataan väkivaltaisen ajattelun kaava, jonka avulla lähdetään työstämään uuden ajattelun kaavaa. Vaihe vaiheelta rakennetaan uusia toimintamalleja, miten välttyä toimimasta väkivaltaisesti vaikeissa tilanteissa. Viimeisessä vaiheessa harjoitellaan uuden ajattelun toimintamalleja haastavissa tilanteissa vankila-arjessa, avolaitoksessa ja valvotussa koevapaudessa. Jatkossa tätä harjoitteluvaihetta voidaan laajemmin toteuttaa myös valvonta-ajalla, jotta uuden väkivallattoman ajattelun mukainen toimintamalli vahvistuu. OMA-ohjelmaryhmässä on kerrallaan kahdeksan vankia ja kaksi koulutettua ohjaajaa paikalla jokaisella istunnolla (75 min.), joita on kolmesti viikossa. Koko ohjelman keston ajan (n. 8 kk) vangit tekevät lisäksi ohjatusti yksilötehtäviä. Koska kyseessä on näin vaativa prosessi, se vaatii aikaa, ammattitaitoa ja riittävää tukea niin vangeille kuin ohjelmaa ohjaavalle henkilöstölle. OMA-ohjelman lisäksi risellä on käytössä Suuttumuksen Hallinta-ohjelma. Seksuaalirikoksista tuomituille suunnataan STOP- ja Uusi Suunta-ohjelmia.

Tämän kohderyhmän osalta on välttämätöntä, että kuntoutus on pitkäkestoista ja intensiivistä, koska väkivaltaisen käyttäytymisen ajattelu ja toimintamalli on muodostunut pitkän historian tuloksena. Pikainterventioilla ei pystytä mahdottomaan tai tehdä ihmeitä.

Satakunnan vankilassa 24.9.2018

Riitta Kari
johtaja

Satakunnan vankilan Huittisten osasto
Toivarintie 581, 32700 HUITTINEN
Postiosoite: Toivarintie 581, 32700 HUITTINEN
Puh. 029 56 84300 Telekopio: 029 56 84302
Sähköpostiosoite: satakunta.vankila@om.fi

Satakunda fängelse Huittinen
Toivarintie 581, 32700 HUITTINEN
Postadress: Toivarintie 581, 32700 HVITTIS
Tel. 029 56 84300 Fax: 029 56 84302
Email: satakunta.vankila@om.fi